

„HISTORIEJ STARYCH” CZYTANIE. CZŁOWIEK I ŚWIAT
W *CHRONOGRAFII ALBO DZIEJOPISIE ŻYWIECKIM*
ANDRZEJA KOMONIECKIEGO

BEATA STUHLIK-SUROWIAK

„HISTORIEJ STARYCH” CZYTANIE. CZŁOWIEK I ŚWIAT
W *CHRONOGRAFII ALBO DZIEJOPISIE ŻYWIECKIM*
ANDRZEJA KOMONIECKIEGO

Recenzja:
Andrzej Borkowski

Patronat:

Spis treści

Wstęp	7
Rozdział pierwszy	
Człowiek i przyroda	13
14	Pory roku
20	Susza
25	Deszcz/grad/powódź
35	Burza/pożar/wiatr
46	Kometa
52	Słońce i Księżyc
56	Zwierzęta
Rozdział drugi	
Człowiek i zdrowie	71
72	„Morowe powietrze”
72	„Od nagłej i niespodziewanej śmierci
89	zachowaj nas, Panie!”
99	Dolegliwości fizyczne
110	Zaburzenia psychiczne
115	Wypadki
123	Narodziny dziecka
128	Opieka medyczna
Rozdział trzeci	
Człowiek i religia	141
143	Fundacje
153	Bractwa religijne
159	Pielgrzymki

Spis treści

165	Kult obrazów słynących cudami
175	Powołania zakonne i kapłańskie
181	Konflikty międzywyznaniowe
Rozdział czwarty	
Człowiek i prawo	193
198	Morderstwo/zabójstwo
209	Kradzież
213	Zbójectwo
224	Przestępstwa na tle seksualnym
228	Czary
233	„Z Archiwum X”
Zakończenie	241
Bibliografia	245
Indeks osobowy	257
Streszczenia	265

Wstęp

„Albowiem godna jest zalecać ojczyznę swoją i sławę jej z błogostwieniem Boskim przypomnieć [...]. Więc tedy przy pracy urzędu i gospodarstwa mego nie zaniedbałem dociec tego, ażebym przy tęskności jakiej nie miał ojczyznę swoją czym urekreować, przeglądając się w różnych autorach, z których tę *Chronografię albo Dziejopis żywiecki* z diligencyjej mojej na widok ojczyźnie pokazałem [...]. Skąd wzruszony, odważyłem się z błahej mojej prace na pociechę i pamiątkę ojczyźnie to wydać. Jakoż z pomocą Boską wypisałem, prosząc, aby ten dar i praca moja z łaski synów ojczyzny przyjęta była i przez inszych kończona została”¹.

Takimi oto słowami rozpoczyna swoje dzieło Andrzej Komonieccki (1659–1729), malarz i pozłotnik, żywiecki wójt, a – z zamiłowania oraz poczucia obowiązku – dziejopis². *Chronografia* to księga

---

¹ A. KOMONIECKI: *Chronografia albo Dziejopis żywiecki*. Wyd. S. GRODZISKI, I. DWORNICKA. Żywiec 2005, s. 3–5.

² Szersze informacje biograficzne – zob. *Słownik biograficzny Żywiecczyzny*. T. 1. Red. A. URBANIEC i in. Żywiec 1995, s. 103–104; hasło: *Komonieccki Andrzej*. W: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 13. Wrocław–Warszawa–Kraków 1967–1968, s. 397–398; J. KRACIK: *Personalalia Andrzeja Komoniecckiego w niedbałym zwierciadle historiografii*. „Karta Groni” 1989, nr 15, s. 62–64; P. DYRLAGA, R. KOSIŃSKI: *Andrzej Komonieccki – życie i działalność*. W: A. KOMONIECKI: *Monumenta albo zebranie starożytnych dzieł, ozdób, pobożności i łask Boskich przez obraz cudowny Matki Bożej Panny Marij w parochii kościoła rychwalskiego (Rychwałda Monumenta)*. Wyd. P. DYRLAGA, R. KOSIŃSKI. Źródła do historii Ziemi Żywieckiej. T. 1: *Wiek XIV–XVIII*. Wolumen 1. Żywiec 2015, s. 19–56. Dokładnie nie wiadomo, kiedy

niejednorodna zarówno pod względem formy, jak i treści. Badacze używają w odniesieniu do niej określeń: „kronika”, „dziejopis”, rzadziej „latopis” czy „rocznik”³. Całość składa się z nierównej długości fragmentów, ilustrujących wydarzenia, które rozegrały się w latach 1400–1728, przede wszystkim w Żywcu i okolicach, ale także w dalszych rejonach Rzeczypospolitej, a nawet poza jej granicami. Obok lapidarnych, jednozdaniowych, wzmianek odnajdujemy tu obszerne, kilkustronicowe, opisy sytuacji; oprócz polszczyzny kronika zawiera notki w języku łacińskim; tekst pisany jest prozą, ale zdarzają się też wiersze autorstwa samego Komonieckiego. Podobne bogactwo przynosi również warstwa tematyczna dzieła, na kartach którego uwiecznieni zostali zarówno wielcy tego świata – władcy, biskupi, dziedziczni panowie – jak i pospolici obywatele, a nawet ludzie z marginesu społecznego.

Chronografia, kilkakrotnie wydawana drukiem⁴ i obecna w świadomości współczesnych mieszkańców Żywiecczyny, do niedawna nie cieszyła się zbyt dużym zainteresowaniem badaczy⁵. Dopiero

---

i pod czym wpływem rozpoczął autor pracę nad swoim dziełem. Najstarszy z zachowanych rękopisów nosi w tytule datę 1699. Zob. Wstęp. W: A. KOMONIECKI: *Chronografia...*, s. XIII–XX; P. KOWALSKI: *Świat Andrzeja Komonieckiego, kronikarza Żywca. Studia z antropologii historycznej*. Wrocław 2010, s. 8; P. DYRLAGA, R. KOŚCIŃSKI: *Andrzej Komoniecki – życie i działalność*, s. 50.

³ A. KASTELIK: *Zapomniany dziejopis. Zasygnalizowanie problematyki badań nad „Chronografią albo Dziejopisem żywieckim”*. W: *Staropolskie teksty i konteksty*. T. 5. Red. J. MALICKI, T. BANAŚ-KORNIAK. Katowice 2004, s. 40.

⁴ Pierwsze wydanie, opracowane przez Stanisława Szczotkę, obejmujące tylko jeden tom, ukazało się w roku 1937. Cały nakład tomu drugiego, przygotowany do wysyłki w cieszyńskiej drukarni, został w roku 1939 zniszczony przez Niemców. Pełny tekst *Chronografii* wydano w roku 1987 nakładem Towarzystwa Miłośników Ziemi Żywieckiej. W roku 2005 ukazało się drugie wydanie całości, będące podstawą źródłową niniejszej książki. Por. *Przedmowa*. W: A. KOMONIECKI: *Chronografia...*, s. VII.

⁵ Na potrzebę badań w tym zakresie zwróciła uwagę m.in. A. Kastelik. Zob. EADEM: *Zapomniany dziejopis...*, s. 36–48. Do *Chronografii* odwoływali się wprawdzie w swoich pracach badacze dawnej obyczajowości, odwołania te najczęściej miały jednak formę krótkich cytatów z dzieła, nieopatrzonych szerszym komentarzem biograficznym czy historycznoliterackim. Zob. m.in.: M. BOGUĆKA: *Staro-*

w roku 2010 ukazało się jej pierwsze (i do tej pory jedyne) monograficzne opracowanie – książka Piotra Kowalskiego *Świat Andrzeja Komonieckiego, kronikarza Żywca. Studia z antropologii historycznej*. Jak wskazuje podtytuł, jako klucz interpretacyjny pojawia się tutaj antropologicznie zorientowana historia kultury, która – co tłumaczy autor w kolejnych fragmentach publikacji – „jest bardziej historią wyobrażeń niż historią mentalności”⁶, a przedmiotem jej badań są znaki, symbole, motywy i toposy⁷. Zgodnie z takim ujęciem kronika żywieckiego wójta jawi się jako zbiór kodów kulturowych i systemów komunikacji⁸, a znaczna część rozprawy wrocławskiego badacza przybiera formę teoretycznych dociekań na temat różnych sposobów odczytania dzieła⁹.

---

polskie obyczaje w XVI–XVII wieku. Warszawa 1994, s. 75, 141, 144–149, 156–157, 170, 184, 185, 190–191, 200; Z. KUCHOWICZ: *Obyczaje staropolskie*. Łódź 1975, s. 15, 37, 59, 94–95, 106, 114–115, 244, 386, 400, 426–427.

⁶ P. KOWALSKI: *Świat Andrzeja Komonieckiego...*, s. 26.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem, s. 40–41.

⁹ Jako jeden z licznych przykładów tej tendencji można wskazać fragment, w którym autor omawia opisany przez Komonieckiego pod datą roczną 1714 przypadek niejakiej Rozyny, z której ciała, prawdopodobnie po zjedzeniu przez dziewczynę kaczych jaj, wybiegła jaszczurka. Kowalski pisze: „[h]istoryk kultury, otrzymując do zinterpretowania podobny przekaz, ma przed sobą zadanie frapujące. Może bowiem potraktować taki zapis jako pretekst do przedstawienia swojego rodzaju *case study* i spróbować odnaleźć możliwe tropy interpretacyjne tego, co zobaczył czy usłyszał kronikarz, choć nie musi przecież wypowiadać się na temat faktyczności samego zdarzenia, historyk może rekonstruować dzieje pewnego wyobrażenia, motywu, symbolu itp., może śledzić krystalizowanie znaczeń w ramach określonego paradygmatu kulturowego, a potem desemantyzację wyobrażenia w zmieniających się kontekstach, w ramach innych dyskursów, w zaangażowaniu w odmienne procedury wyjaśniające i w inne retoryczne interesy [...]. W tym wypadku należy wiązać jaszczurki i węże raczej z niskimi częściami wszechświata [...]. Nie wolno jednak zgubić pytania, jak z tymi mitograficznymi studiami pogodzić interpretację emiczną: jedzenie kaczych jaj podawanych na miękko jako przyczynę tego, że z ciała Rozyny wyszły te chthoniczne istoty. I znowu można by szukać sensów jaja i kaczki – tu również dałoby się znaleźć wiele interesujących tropów mitologicznych, wystarczy przypomnieć tylko o jajach kosmicznych, o jajach smoczych czy żmijowych [...]. Kluczowa w takim podejściu interpretacyjnym może być [także – BSS] informacja o nadmiernym apetycie Rozyny i jej osobliwe

Niniejsza książka ma do zrealizowania inne cele. Jako centralny obiekt badawczego zainteresowania pojawia się w niej człowiek, mieszkaniec małej miejscowości (głównie Żywca, ale także okolicznych wsi oraz miasteczek), którego los zdeterminowany jest przez cztery potężne siły: przyrodę, chorobę (i śmierć), religię oraz prawo. W obrębie każdej z tych sfer żywiecki wójt zarejestrował przede wszystkim wydarzenia spektakularne i ekstremalne, odbiegające od rutyny dnia powszedniego i burzące przewidywalną codzienność.

W dziele Komonieckiego odcisnęła swój ślad także Wielka Historia. Zostaje ona jednak przywołana niejako mimochodem, gwoli dokumentacyjnej ścisłości, stanowiąc jedynie tło dla wydarzeń, które dziejopis uznaje za najważniejsze. Jako takie postrzega zaś to, co dzieje się blisko, lokalnie. Prawdziwym „panem” jest więc w kronice nie król, a miejscowy dziedzic, a uwaga przeciętnego mieszkańca Państwa Żywieckiego znacznie częściej niż na kolejnych wojnach, elekcjach, sejmach czy koronacjach koncentruje się na szkodnikach zagrażających uprawom kapusty. Podobny klucz został wykorzystany w niniejszej książce, w której polityczna tematyka *Chronografii* omawiana jest w bardzo wąskim zakresie i pojawia się jedynie wówczas, gdy ma bezpośredni związek z zasadniczym przedmiotem badań.

Liczba wydarzeń dotyczących Żywca i okolic systematycznie wzrasta wraz z kolejnymi stronicami dzieła, osiągając apogeum w zapisach z czasów współczesnych autorowi. Nic jednak dziwnego – pierwsza część *Chronografii*, od początku do roku 1586, została (z małymi wyjątkami) przepisana przez Komonieckiego z *Kroniki polskiej* Marcina i Joachima Bielskich¹⁰, z tego względu znajduje się

---

upodobania kulinarne: to być może spożywanie kaczych jaj na miękko powoduje, że z ciała jedzącej wychodzą jaszczurki albo węże. Trzeba byłoby się odnieść już nie do reguł interpretacji symbolicznej, lecz raczej do kodów moralistycznych: to grzech obżarstwa (*gulla*) był przyczyną zdarzenia. [...]. Poszukiwania nie będą łatwe, ale są możliwe i zapowiadają wiele intelektualnych satysfakcji [...].” Zob. *Ibidem*, s. 23–28.

¹⁰ Por. *Wstęp*. W: A. KOMONIECKI: *Chronografia...*, s. XXVIII.

w niej stosunkowo niewiele informacji lokalnych¹¹. W niniejszej książce ta część żywieckiej kroniki została więc wykorzystana jedynie w nieznacznym stopniu. Pojawia się głównie jako materiał porównawczy, gdy zachodzi potrzeba zestawienia jakiegoś jej fragmentu z XVI-wiecznym pierwowzorem (dzięki temu można na przykład formułować wnioski na temat preferencji tematycznych autora z Żywca, który pewne zapisy obecne w kronice Bielskich pomijał), a także jako świadectwo długiego trwania niektórych motywów, konwencji i wydarzeń.

Niniejsza praca obejmuje zatem przede wszystkim okres od końca XVI do lat dwudziestych XVIII stulecia, a jako szczególnie ciekawy warto wskazać materiał wyznaczony datami 1686–1728. Pierwsza określa moment objęcia przez autora urzędu burmistrza (dwa lata później wójta) Żywca¹². Wiązało się to bez wątpienia z jego wzmożoną aktywnością społeczną, możliwością uczestniczenia w rozmaitych lokalnych uroczystościach, a także szerokim dostępem do ważnych dokumentów miejskich, co nie pozostało bez wpływu na kształt *Chronografii*. Druga z wymienionych dat wyznacza natomiast koniec zapisów skreślonych ręką Komonieckiego¹³.

Pozostawił on dzieło monumentalne i wielowymiarowe, imponujące bogactwem szczegółów, skłaniające do porównań oraz skojarzeń, świadczące o niewątpliwej erudycji i talencie pisarskim autora, który – z myślą o potomnych – ocalił od zapomnienia dawny świat. W centrum tego świata znajduje się człowiek. Wprawdzie większość zapisów odnosi się do obywateli Państwa Żywieckiego, jednak ów zbiorowy bohater żywieckiej *Chronografii* – rozdarty między ziemią a niebem, doświadczony „w tak straszliwym boju”, bezradny wo-

---

¹¹ W pierwszej części *Chronografii* sporadycznie zdarzają się jednak wzmianki o Żywcu – w tych fragmentach kronika różni się od dzieła Bielskich. W związku z tym niektóre spośród wcześniejszych zapisów Komonieckiego również zostały omówione w niniejszej książce.

¹² Por. P. DYRLAGA, R. KOSIŃSKI: *Andrzej Komoniecki – życie i działalność*, s. 32.

¹³ Po śmierci żywieckiego wójta kronika była kontynuowana przez kilku autorów, aż do roku 1877. W niniejszej książce zapisy te zostały pominięte.

bec chorób i kaprysów pogody, szukający pocieszenia w modlitwie, drżący przed karzącą ręką Stwórcy i okrucieństwem ziemskiego wymiaru sprawiedliwości – to każdy przeciętny mieszkaniec małego miasteczka lub wioski w dobie pierwszej Rzeczypospolitej. Jako nazbyt surowy i krzywdzący należy więc potraktować komentarz, który przed wielu laty na ostatniej karcie rękopiśmiennej wersji kroniki zamieścił literaturoznawca Michał Wiszniewski: „[tę książkę sobie w roku 1844 pozwoloną czytałem. Dla miejscowości bardzo ciekawa, do ogólnej historii niewiele zawiera”¹⁴.

---

¹⁴ Cyt. za: *Wstęp*. W: A. KOMONIECKI: *Chronografia...*, s. XVI, przypis nr 37.

Indeks osobowy

- Anderski Krzysztof 157, 176
Anderszczonka Zofia 176, 177
Anonim tzw. Gall, kronikarz 36
Anerski Dominik (Gąsiorczyk) 180
Apicjusz (Marcus Gavius Apicius) 21
August II Mocny, król Polski 116
August III Sas, król Polski 105
Axer Jerzy 60
- Babilon Walenty 146, 151
Babilon Wojciech 46
Babilonowic Paweł 212
Baczewski Sławomir 47, 48
Bakalarczyk Tomasz 221
Banaś Teresa – zob. Banaś-Korniak Teresa
Banaś-Korniak Teresa 8, 14, 17, 25, 28, 60, 62, 193
Banowski Daniel 208
Banowszczonka Dorota 147
Baran Bogdan 120, 143
Barankowicowa Agnieszka (Agneska) 201
Baranowski Bohdan 42, 65, 66, 86, 147, 162, 197, 208, 225, 230, 237
Bartkowiak Edyta 129, 131
Bartoszewicz Julian 18
Bartoszewski Walenty 84
- Baschwitz Kurt 228
Batory Stefan, król Polski 38, 48
Bazyli I Macedończyk, cesarz bizantyjski 196
Bembus Mateusz 47, 49
Bergier Sebastian 96
Bergson Henri 61
Biberczak Jakub 203
Bielski Joachim, kronikarz 10, 11, 18, 48, 53, 55, 75, 193, 194, 196
Bielski Marcin, kronikarz 10, 11, 18, 48, 53, 55, 75, 193, 194, 195, 196, 214
Bieniecki Jakub 180
Bilkiewicz Tadeusz 111, 131
Bilska Elżbieta 161
Birecki Piotr 181
Birkowski Fabian 179, 224
Blasius Joannes Theobaldus 127
Bobek Jan 30
Bockenheim Krystyna 21
Boczkowczanka Anna 225
Bogucka Maria 8, 96, 122, 124, 125, 141, 142, 149, 154, 164, 204, 210
Borgeni Kaspar 214
Borkowska Małgorzata 177
Borkowski Andrzej 25, 41, 42, 91, 164, 184

- Borodziec Bonawentura 155
 Boroslajanka Katarzyna 95
 Branthomme Henry 165
 Brożek Jan 49
 Bubczyk Robert 92
 Budnik Alicja 102
 Budzanowska-Weglenda Dominika 21
 Bułka Szymon 238
 Burkiewicz Łukasz 73, 84, 193
 Burówna Anna 150
 Bury Sebastian 193, 220, 222, 223
 Bydłoń Franciszek 135
 Bydłoń Zofia 135
 Bylina Stanisław 87
 Bystron Jan Stanisław 86, 237

 Cebulski Wojciech 67, 68
 Chabowski Sebastian 102
 Chélini Jean 165
 Chmielińska Zofia 101
 Chmielowski Benedykt 56, 65
 Chrząszczewicz Antoni 76, 113
 Chwostek Piotr 199
 Chwostek Stanisław 92, 93
 Chwostkowicz Tomasz 116
 Chybowicz Mikołaj 199
 Chyrdula Katarzyna 231
 Ciapka Franek 16
 Cichowicz Stanisław 61
 Ciekanski Kasper 47
 Cieński Marcin 60
 Cul Jan 93
 Cybulski Łukasz 149
 Czapliński Marek 181
 Czapska Janina 197
 Czarnkowski Andrzej 195, 196
 Czartek Walenty 32
 Czechowicz Agnieszka 141
 Czechowicz Maciej 132
 Czechowski Mikołaj 26
 Czepielka Anna 98, 99

 Dacka-Górzyńska Iwona 215
 Dambrowski Samuel 73
 Dąbrowczonka Regina 208
 Dąbrowski Jan 15
 Dąbrowski Szymon 84
 Delumeau Jean 17, 18
 Długosz Jan, kronikarz 15, 25, 37, 65, 102, 214
 Dobkówna Zofia 130
 Dombrowski Adam 91
 Dowsilas Kasper 151
 Drązkowska Anna 82
 Dudek Tomasz 218
 Dudkova Regina 218, 221
 Dwornicka Irena 7, 16, 73, 142, 194, 244
 Dyrłaga Przemysław 7, 8, 11, 143, 144, 148, 173, 175
 Dzieduszycki Wojciech 73

 Eder Wojciech 105
 Eliade Mircea 120, 143
 Elżbieta Lukrecja, księżna cieszyńska 181
 Eustachiewicz Lesław 92

 Faniszowicz Jarosz 199
 Ficzkowicz Jakub 167
 Flaga Jerzy 154, 156
 Fontyn Wojciech 194
 Fox Rozyna 110
 Fox Zygfryd 110
 Furtaczka Katarzyna 63

 Gagatkowski Wojciech 151
 Galileusz (Galileo Galilei) 48
 Gallus Jan 111, 131
 Gawęda Stanisław 15
 Gawlik Błażek 221
 Giedroyc Franciszek 83
 Gintel Jan 92

- Godlewicz-Adamiec Joanna 181
 Goliński Janusz K. 14
 Goniparowic Sebastian 180
 Gostomski Anzelm 16, 43, 77
 Góra Jan 220
 Górski Karol 109
 Grochowski Piotr 14, 28
 Grochowski Stanisław 17, 25
 Grodziski Stanisław 7, 16, 23, 73, 142, 194, 197, 244
 Groicki Bartłomiej 197, 207, 226
 Grudziński (Grudzieński) Piotr Samuel z Grudna 173
 Grudzińska Katarzyna – zob. Komorowska Katarzyna
 Gruszecki Sebastian 223
 Grześkowiak Radosław 60
 Grzywa Anna 111, 131
 Guldon Zenon 188
 Guterkowicz Kazimierz 148
 Gutrówna Regina 67
 Gutt Romuald Wiesław 72
 Guzior Stanisław 97
 Gwozd Stanisław 123
- Halama Marcin 129
 Hanusiewicz-Lavallee Mirosława 141
 Haur Jakub Kazimierz 20, 33, 34, 39, 65, 79, 80, 100, 109, 110–112, 115, 130
 Herodot z Halikarnasu 65
 Heweliusz Jan 47
 Hipokrates 76
 Hołub Barbara 92
 Horn Maurycy 184, 186
 Huba Jakub 211
 Hulin Jadwiga 122
 Hulin Sebastian 122
 Hutnikiewicz Artur 109
 Hutyra Balcer 223
- Inglot Stefan 16, 77
 Irlant Andrzej 87
 Izraelowicz Jakub 187
- Jabłoński Zbigniew 15
 Jackowski Antoni 160, 161
 Jagiełło Władysław, król Polski 48
 Jan Chryzostom, św. 94
 Jan II Kazimierz Waza, król Polski 139, 145, 171
 Jan z Czarnkowa, kronikarz 36, 37
 Janicka-Krzywda Urszula 215, 221, 222
 Janikowicz Jan 180
 Janiszewski Paweł 13
 Janota Ignacy 237
 Jarczykowa Mariola 84
 Jaszkowa Ewa 150
 Jazowski Andrzej 216
 Jeżyk Marcin 217
 Jędrkowicz Franciszek 208
 Józef I Habsburg, cesarz 181
- Kaczmarzyk Izabela 73, 84, 86, 94
 Kalfas Mateusz 185
 Kalfasowiczówna Zofia 143, 242
 Kamler Marcin 202, 203, 209, 211, 215, 216, 220, 222
 Kantor (Dąbrowski) Jan 162, 163
 Karaś Mieczysław 218
 Karmanowski Olbrycht 35
 Karol V Habsburg, cesarz 197
 Karol XII, król Szwecji 117, 181, 182
 Karpiński Andrzej 17, 18, 73–76, 78, 81–84, 86–88, 215, 237
 Karska Elżbieta z Bibersztyna 103, 104, 172, 173
 Kasprzyczonka Zofia 77
 Kasprzykowicz Mikołaj 225
 Kastelik Agnieszka – zob. Kastelik-Herbuś Agnieszka

- Kastelik-Herbuś Agnieszka 8, 216
 Katon Starszy (Marcus Porcius Cato) 21
 Keisersberg Johan Geiler 67
 Kempisz Jan 205
 Kiersnowski Ryszard 214
 Kizik Edmund 73, 74
 Klemens XI, papież 154
 Klimczak Wojciech 218
 Klink Edward 138
 Kłaczek Jarosław 181
 Knotek Tomasz (Tomek) 43
 Kobielus Stanisław 62, 64, 65, 69
 Kochan Anna 60
 Kochlewski Piotr 84
 Koehler Krzysztof 149
 Kolasina Regina 150
 Kolbuszewski Jacek 134
 Komoniecka Elżbieta 143, 144
 Komoniecka Zofia – zob. Kalfasowiczówna Zofia
 Komoniecki Gabriel 144
 Komoniecki Jan, ksiądz 155
 Komoniecki Jan, ojciec Andrzeja 167
 Komorowska Katarzyna 162, 172
 Komorowski Jan 129
 Komorowski Krzysztof 118
 Komorowski Mikołaj 32, 150, 151, 225
 Komorowski Wawrzyniec 129
 Konarska Katarzyna 47
 Koniecpolski Stanisław 95
 Konstancja Habsburżanka, królowa Polski, żona Zygmunta III Wazy 90, 184
 Kopczyński Michał 102
 Koranyi Karol 207
 Kornecka Jolanta 65
 Korwin Maciej 50
 Kosiński Rafał 7, 8, 11, 144, 173, 175, 197
 Kotarska Jadwiga 168
 Kotelanka Franciszka 234
 Kowalczyk Jarosław 128
 Kowalski Piotr 9, 14, 24, 38, 39, 45, 47, 54, 56, 58, 64, 65, 80, 89, 99, 110, 125, 127, 198, 202, 204, 222, 223, 236
 Kowalski Waldemar 141
 Kozak Jakub 78
 Kozieł Jan 58
 Kracik Jan 7, 75–77, 80, 81, 85, 86, 165–167, 170
 Kralowski Antoni 132
 Kralowicz Zofia 178
 Krämer Heinrich 228
 Krauz Krzysztof 95
 Krocak Jerzy 14, 47–49, 52, 54, 127
 Kruczkówna Regina 176
 Kryński Adam 138
 Krzyszkowski Fabian 131
 Krzyżek Urban 220
 Kubica Józef 203
 Kubienka Jadwiga 231
 Kucharczyk Michał 227
 Kuchowicz Zbigniew 9, 18, 25, 30, 41, 100, 102, 107, 109, 112, 145, 202, 206, 209, 211, 221
 Kulizek Jan (Culisius) 90
 Kulmus Jan Adam 127
 Kupsiński Zdzisław 122
 Kurek Rafał 105
 Kuś Agnieszka 60
 Kwak Jan 43
 Kwolek Franciszek 108
 Kwosek Jacek 193
 Lalik Adam 124
 Laskowicz Franciszek 119
 Layman Martinus 212
 Lebrun François 72, 73, 108, 135
 Lenczowski Franciszek 39

- Leon X, papież 194
 Lepszy Kazimierz 195
 Levack Brian P. 230
 Litak Stanisław 141
 Loelhoeffel von Loewensprung Henryk 105
 Long Jan 98
 Long Katarzyna 98
 Loyola Ignacy 105
 Lubomirska Anna Konstancja 97, 152
 Luboński Stefan 125

 Ładnowski Aleksander 214
 Łaski Jan 194
 Łeńska- Bąk Katarzyna 56, 198
 Łepkowski Józef 214
 Łukarska Beata 88
 Łysiak Ludwik 218

 Madejowa Maria 216
 Malewicz Małgorzata Hanna 15, 25, 47, 52
 Malicki Jan 8, 193
 Małachowska Anna Konstancja – zob. Lubomirska Anna Konstancja
 Małachowski Stanisław 97
 Mamuchowicz Tomasz 26
 Markowski Mieczysław 54
 Markwat Wojciech 29
 Marszałkowa Katarzyna 124
 Martuszevska Anna 168
 Marzecki Wojciech 149
 Mazurkiewicz Wojciech 151
 Mazurkowa Bożena 84
 Mączak Antoni 58
 Mevius Ludwig 183
 Meyer Gerald J. 104
 Michałek Wojciech 46
 Miczek Wojciech 204
 Miechowicz Łukasz 73

 Mikołajczyk Adam 27
 Mikołajczyk Marian 197, 199, 201, 203–209, 211, 218, 225, 226
 Mikuszowska Jadwiga 107
 Mikuszowicz Ewa 128
 Miodona Szczepan 128
 Mizera Walenty 108
 Mizerzonka Zofia 233
 Mlekodaj Anna 216
 Młynarski Jakub 166
 Młynarski Wojciech 87
 Modrzewski Andrzej Frycz 149
 Mojecki Przemysław 188
 Mojszanka Agnieszka (Agneska) 205, 206
 Morawski Stefan 60
 Morsztyn Zbigniew 14
 Moszyński Kazimierz 168
 Mrozowicz Wojciech 214
 Mrukówna Julia 37, 214
 Mrzygłodowicz Krzysztof 173
 Muszyńska Jadwiga 141
 Muthman Jan 73, 84

 Naganiaczonka Agnieszka (Agneska) 115
 Najmanowicz Jakub 49
 Newton Isaac 14
 Noszczyk Wojciech 72
 Nowak Jacek 73
 Nowicka-Struska Anna 47

 Ochmański Władysław 16, 215
 Ocieczek Renarda 14
 Ociepka Marcin 149
 Oczko Wojciech 138
 Olko Justyna 60
 Olszowski Jan 118
 Opalińska Zofia 96
 Opaliński Krzysztof 92
 Opiolunka Barbara 228

- Osińska Wanda 72
 Osiński Zbigniew Mirosław 13, 133, 184, 190
 Ossowska Maria 30
 Ostrowski Jan 91
 Owsiankowic Seweryn 164
 Owiński Jan, kronikarz 23
 Owiński Stanisław, kronikarz 23
- Panic Idzi 182
 Pantofla Franciszek 90
 Paprocka Joanna 228
 Paprocki Bartosz 59
 Partyka Joanna 20
 Pawełkowic Aleksander 95
 Pawlica Cyprian 120
 Pawliczny Piotr 207
 Pawlus Wojciech 27
 Pawlusionka Anna 202
 Pawluśkowicz Adam 118
 Pawluśkowicz Katarzyna 118
 Pelczar Andrzej 49
 Pełka Leonard J. 65
 Pers Aneta 65
 Petoia Erberto 65, 67
 Petrycy Jan Innocenty 74, 82
 Petrycy Sebastian 82
 Pękacka-Falkowska Katarzyna 75
 Piątka Katarzyna 108
 Pietrzyk Jakub 90
 Pilaszek Małgorzata 228–230, 233
 Pilski Andrzej S. 46
 Piotr I Romanow (Wielki), car Rosji 126
 Piotrowski Grzegorz 132
 Pitagoras 21
 Pizowic Paweł 106
 Plebański Józef Kazimierz 35
 Pliniusz Starszy (Gaius Plinius Secundus) 65
 Pluciński Andrzej 219
- Płonka-Syroka Bożena 91
 Podgórska-Klawe Zofia 72, 128, 130, 131
 Polak Jan Józef 180
 Poloczanka Agnieszka 37
 Pomietlonka Maryna 235, 236
 Portasz Martyn 213, 217, 218, 221
 Primke Robert 214
 Przyklenk Joanna 36
 Przytkowski Samuel 14
 Ptolemeusz (Klaudiusz Ptolemeusz) 15
 Putek Józef 214
 Pyszkowski Jan 152, 176
 Pyżykowski Ignacy 77
- Quirini-Popławska Danuta 84
- Radziwiłłówna Anna, księżna mazowiecka 194
 Radziwiłłówna Barbara, królowa Polski, żona Zygmunta II Augusta 195
 Rak Maciej 216
 Rej Mikołaj 21, 60
 Rodak Jan 224
 Romanow Aleksy Piotrowicz, carewicz, syn cara Piotra I 126
 Rosiński Franciszek M. 47
 Rospond Stanisław 142
 Rott Dariusz 193, 206
 Ruggieri Juliusz 92
 Rusinowska Barbara 214
 Rutkowski Edward 230
 Rutkowski Kazimierz 176
 Rychalski Krzysztof 96
 Ryczko Jędrzej 205
 Rzepiński Krzysztof 213
 Rzońca Jan 48, 49
- Salomonowicz Szymon 186, 187
 Semkowicz-Zarembina Wanda 15

- Seneka (Lucius Annaeus Seneca) 46
 Serafinowicz Jan 189
 Sienkiewicz Henryk 210
 Sieradzińska Elżbieta 165
 Siniarska Anna 102
 Skalski Janusz 72, 73, 81–83, 101, 102, 106, 127, 131, 133, 135–138
 Skorupionka Petronela 126
 Skorupionka Rozalia 126
 Skrzyńska Katarzyna 214
 Skrzyński Włodek ze Skrzynna 214
 Słowiczka Regina 123
 Sobieska Marysieńka (Maria Kazimiera de la Grange d'Arquien), królowa Polski, żona Jana III Sobieskiego 171
 Sobieski Jan, król Polski 171
 Sokolski Jacek 60, 99
 Sokół Stanisław 102, 106, 116, 131
 Sołjan Izabela 161, 162
 Sołtys Justyna 92
 Sosna Władysław 181
 Sprenger Jacob 228
 Sprutta Justyna 171
 Spyra Janusz 182
 Srogosz Tadeusz 99, 100
 Sroka Bronisław 219
 Stabińska Jadwiga 176
 Stachura Stanisław 205
 Stafiej-Wróblewska Marzena 165
 Standerski Stefan 135
 Stanisławska Anna 206
 Stankiewicz Jerzy 214
 Starowieszczonek Salomea 178
 Stąporzanka Regina 40
 Stępkowska Edyta 104
 Stiller Robert 184
 Stojek-Sawicka Karolina 91, 134, 135, 150
 Stokłosa Wojciech 210
 Strykowski Maciej, kronikarz 17
 Stuchlik-Surowiak Beata 59, 60, 84, 92, 106, 149, 181, 193, 214
 Studentowicz Wawrzyniec 234, 236
 Studnicki Gustaw 214
 Sunnegh Juliusz 134
 Suski Stanisław 96
 Syreński Szymon (Syreniusz) 83, 104
 Szadek Mikołaj 104
 Szadek Teresa 104
 Szafranka Klara 66
 Szałtysik Ignacy 57
 Szczepan (Stepan) Jurek 199
 Szczepanowa Dorota 199, 200
 Szczerepa Maciej 214
 Szczotka Stanisław 8, 215
 Szemiot Stanisław 161, 164
 Sztandara Magdalena 56, 198
 Szumski Baltazar 117
 Szybisty Tomasz 181
 Szygała Tomasz 116
 Szymanowski Adam 17
 Szymoński Olbrycht 100
 Ścisłowski Walenty 104
 Ślaski Jan 21
 Świerczek Agata 13
 Świerczek Jędrzej 220
 Świerczek Krzysztof 118
 Świerczek Maciej 220
 Talik Malcher 219
 Talikowicz Matiasz 180
 Targos Jakub 128
 Tarnowski Jan 48
 Tłałka Grzegorz 212
 Tokarska-Bakir Joanna 189, 190
 Tokarski Jan 119
 Tollet Daniel 184–186, 188
 Trachtenberg Joshua 184, 186, 190
 Tracz Szymon 153, 154, 156, 157, 159, 161

- Trzeciak Małgorzata Ewa 92
 Tudor Maria, królowa Anglii 104
 Turowski Kazimierz Józef 179
- Urbaniec Antoni 7
 Urbas Gabryś 202
- Warecki Walenty 103
 Warszucki Stanisław 205
 Wąs Gabriela 181
 Wąsik Damian 105
 Węreda Dorota 161
 Węgorzewski Stanisław 199
 Wieczorek Mikołaj 148
 Wieczorkowa Dorota 117
 Wieczorkowa Jadwiga 90
 Wieczorkowicz Jan 148
 Wieczorkowicz Apolinary 103, 111, 112
 Wielbłądowicz Wojciech 206
 Wielopolska Anna 19, 138, 165
 Wielopolska Anna Konstancja – zob. Lubomirska Anna Konstancja
 Wielopolska Maria 177, 178
 Wielopolska Marianna 170–172
 Wielopolski Franciszek 19
 Wielopolski Jan 90, 97
 Wielopolski Józef 113, 131
 Wijaczka Jacek 188
 Windakiewicz Stanisław 60
 Wiszniewski Michał 12
 Wiślicz Tomasz 34, 142, 143, 145, 147, 148, 227
 Wiśniowiecki Michał Korybut, król Polski 171
 Władysław II Jagiellończyk, król Czech i Węgier, syn króla Polski Kazimierza IV Jagiellończyka 194
- Włodkowska Katarzyna – zob. Skrzyńska Katarzyna
 Wosiński Stanisław 101, 102
 Wróbel Jurek 185
 Wróbel Paweł 133
 Wrzesiński Jacek 73
 Wrzesiński Szymon 72, 76, 77, 80, 83
 Wyczański Andrzej 195
- Yeomans Donald K. 46, 48, 50
- Zabłudowski Tadeusz 228
 Zamojska Dorota 184
 Zań Grzegorz 217
 Zadius Samuel Ludwik 84
 Zawisza Krzysztof 18
 Ząbecka Agnieszka 93
 Ząbek Marcin 146
 Ząbkowicz Stanisław 228
 Zbaraski Jerzy, książę 90
 Zbąska Anna – zob. Stanisławska Anna
 Zdziechiewicz Alicja 229, 231
 Zdziewojski Grzegorz 224
 Zebrzydowski Mikołaj 161
 Ziontek Artur 25
 Zwiercan Antoni 171, 172
 Zwoleński Piotr 167
 Zygmunt II August, król Polski 195
 Zygmunt I Stary, król Polski 50, 194, 195
 Zygmunt III Waza, król Polski 90
- Żarski Waldemar 91
 Żerbińo Józef 37
 Żędzianowski Andrzej 49
 Żołądź-Strzelczyk Dorota 125
 Żórawski Mikołaj 54
 Żyrek Łukasz 114

Reading the Stories of Old. The Man and the World in Chronography, or the History of Żywiec by Andrzej Komoniecki

---

Summary

The book familiarizes the readers with the content of a chronicle, little known not only to average readers but even to researchers, written by the mayor of Żywiec Andrzej Komoniecki (1659–1729), entitled *Chronography or the History of Żywiec*. The chronicle illustrates the events that took place in the years 1400–1728, primarily in Żywiec and its vicinity, but also in other regions of Poland, and even beyond its borders. In addition to the concise, one-sentence, one-page notes, we find here extensive descriptions of the historical circumstances. Apart from Polish, the chronicle also contains notes in Latin. The text is written in prose, but there are also poems written by Komoniecki himself. A similar richness is also brought by the thematic layer of the work, on the pages of which both the great men of this world—rulers, bishops, hereditary lords – as well as common citizens and even people from the social margin are immortalized. The text of the Chronicle is not fully original; its first part, from the beginning to the year 1586, was (with small exceptions) rewritten from the *Polish Chronicle of Marcin and Joachim Bielski*, and in addition, the author also used other sources. The most interesting and original fragments are those that refer to Komoniecki's times, because they contain many valuable descriptions and observations and subjective emotions.

The author showed the everyday life of his ancestors, as well as contemporary people, in many different aspects. The central object of the chronicler's interest appears to be a man whose fate is determined by four powerful forces: nature, disease (and death), religion and law. Within each of these spheres, the mayor of Żywiec recorded above all spectacular and exceptional events, deviating from the routine of the everyday life and destroying the predictable everyday life. Great History has also left its mark on Komoniecki's work. However, it is recalled in passing, for the sake of documentary accuracy, and constitutes only a background for the events that the chronicle considers most important. As such, Komoniecki focuses on the local events. Thus, the real “master” in the chronicle

is not the king, but the local heir, and the attention of an average inhabitant of Żywiec is focused on pests threatening cabbage crops much more often than on subsequent wars, elections, parliaments or coronations.

A similar approach has been used in this book, in which the political subject matter of *Chronography* is discussed in a very narrow scope and appears only when it has a direct connection with the main aim of the research, which is to reconstruct the reality of life of an inhabitant of a small town (predominantly of Żywiec, but also of the surrounding villages and towns) in the era of the First Republic. The content of the *Chronography* has been presented in the context of other source texts from the researched period, set against the background of the old Polish chronicle tradition, and confronted with the results of contemporary scientific research.

Key words: Andrzej Komoniecki, Żywiec, *Chronography*, chronicle, customs, nature, disease, law, religion

Čtení „Starých dějin“. Člověk a svět
v Chronografii neboli živěcký dějepis Andrzeje Komonieckého

Shrnutí

Tato vydaná knižní publikace přibližuje obsah málo známé kroniky – ne jenom průměrným čtenářům, ale dokonce i badatelům – která byla napsána živěckým fojtem¹ Andrzejem Komonieckým (1659–1729), a zůstala pojmenována *Chronografie neboli živěcký dějepis*². Kronikář ztvárňuje a zároveň vhodným způsobem ilustruje různorodé příběhy a zajímavé události, které se uskutečnily v období 1400–1728, především v Živci a blízkém okolí, a také v dalších zákoutích Polska, ba i dříve mimo území posléze státu. Kromě lapidárních, jednovětných zmínek, zaznamenáváme zde obšírné, rozsáhlé, několikastránkové popisy situací. Kromě polštiny zmíněná kronika obsahuje latinské poznámky. Text je psán prózou, ale nacházejí se zde také básně samého Komonieckého. Obdobně bohatství přináší také tématická vrstva díla, protože na jeho stánkách byli uvězněni ne jenom velcí lidé tohoto světa – např. panovníci, vládcové, biskupové, vznešené dědiční mužové – ale i obyčejní občané a dokonce i lidé ze společenského okraje. Text kroniky není v plném rozsahu originální; její první část, od začátku do roku 1586 byla (s malými výjimkami) přepsána z *Kroniky polské* Martina a Joachima Bielských. Autor využíval také jiné zdroje. Nejzajímavější a nejoriginálnější jsou ty úryvky, které se týkají současného období, ve kterém žil Komoniecki. Ztvárnil v nich hodně důležitých popisů, líčení, postřehů a také dost individuálních emocí a velký počet subjektivních vzrušení.

Autor poukázal na problematiku dennodenního života svých předků a také současně s ním žijících lidí a to z perspektivy různorodých aspektů. Ústředním objektem kronikářského zájmu je projevující se člověk, kterého osudy determinují čtyři mohutné síly: příroda, nemoc (a smrt), náboženství a právo. V rámci

---

¹ Zde v českojazyčném překladu je používán historický lexém *fojt* ‘jako správný úředník’ a ne současně uplatňovaný výraz *starosta*, aby byl pocíťován duch tamtoho popisovaného období.

² Původní polskojazyčný název zní: *Chronografia albo Dziejopis Żywiecki*.

z každých těchto široce chápaných sfér živěcký fojt zaznamenal především spektakulární a neobvykle extrémální události, odebíhající od zběhlosti obyčejného života a bourající naopak předvídanou všednost. V díle Komonieckého otiskly svoje stopy také tzv. „Velké dějiny“. Zůstaly však uvedeny jaksi jenom letmo, kvůli dokumentační přesnosti, tvoříc pouze pozadí pro události, které dějepis považuje za nejdůležitější. Dějiny pozorují také to, co se děje blízko, lokálně, oblastně a regionálně. Opravdovým „pánem“ v kronice tedy není král, ale místní statkář. Pozornost průměrného občana Živce soustřeďuje se rozhodně častěji např. na škůdcích ohrožujících pěstování zelí, než na dalších válkách, elekcích, sněmovnách nebo korunacích.

Obdobný klíč byl využit v této knížce, ve které politická tematika *Chronografie* projednávána je ve velice úzkém rozsahu a objevuje se jenom tehdy, kdy se jedná o přímou souvislost s úlohou zásadního předmětu bádání, spočívající na reprodukci reálií života občanů malé lokality (především Živce, ale také okolních vesnic a městeček) v období první republiky. Obsah živěcké *Chronografie* byl prezentován v kontextu jiných pramenných textů ze zkoumaného období, který je zakotven na pozadí staropolské kronikářské tradice a také bylo vše konfrontováno s výsledky současných vědeckých rozborů a jiných provedených analýz a ověřených výzkumů.

Klíčová slova: Andrzej Komoniecki, Živěc, *Chronografie*, kronika, zvyky, příroda, nemoc, právo, náboženství

Lesung von „Alten Geschichten“. Mensch und Welt
in der Geschichtsschreibung oder Żywiecer Chronik von Andrzej Komoniecki

---

Zusammenfassung

Das Buch bringt den Inhalt einer nicht nur den durchschnittlichen Lesern, sondern auch den Forschern wenig bekannten Chronik näher, die vom Vogt von Żywiec Andrzej Komoniecki (1659–1729) mit dem Titel *Geschichtsschreibung oder Żywiecer Chronik* verfasst wurde. Der Geschichtsschreiber illustriert darin die Ereignisse, die sich in den Jahren 1400–1728 vor allem in Żywiec und in der Umgebung, aber auch in den weiteren Regionen der Republik Polen und sogar außerhalb ihrer Grenzen abgespielt haben. Neben lapidaren Erwähnungen in einem Satz finden wir hier ebenfalls ausführliche, mehrseitige Beschreibungen der Situationen; die Chronik enthält sowohl polnische auch lateinische Notizen; der Text ist in Prosa geschrieben, aber es gibt auch Gedichte von Komoniecki selbst. Einen ähnlichen Reichtum bringt zudem die thematische Ebene des Werkes, auf deren Seiten sowohl die Größen dieser Welt – Herrscher, Bischöfe, Erbherrn – als auch normale Bürger und sogar Menschen aus sozialen Randgruppen festgehalten wurden. Der Text der Chronik ist nicht in vollem Umfang original; ihr erster Teil, von Anfang bis 1586, wurde (mit einigen Ausnahmen) aus der *Polnischen Chronik* von Marcin und Joachim Bielski übernommen, der Autor griff aber noch auf andere Quellen zurück. Am interessantesten und am originellsten sind solche Fragmente, die sich auf die Gegenwart von Komoniecki beziehen und viele wertvolle Beschreibungen und Bemerkungen sowie subjektive Emotionen beinhalten.

Der Autor schildert den Alltag seiner Vorfahren und Zeitgenossen in vielen verschiedenen Aspekten. Im Mittelpunkt des Interesses der Geschichtsschreibung steht der Mensch, dessen Schicksal durch vier mächtige Kräfte bestimmt wird: Natur, Krankheit (und Tod), Religion und Gesetz. In jedem dieser Bereiche registriert der Vogt von Żywiec in erster Linie spektakuläre und extreme Ereignisse, die von der Routine des Alltags abweichen und den vorhersehbaren Alltag stören. Die Große Geschichte hat auch im Werk von Komoniecki ihre Spuren hinterlassen. Aus Gründen der dokumentarischen Genauigkeit wird sie allerdings gewissermaßen nebenbei erwähnt und bildet nur den Hintergrund für die

Ereignisse, die in der Chronik für die wichtigsten gehalten werden. Als solche nimmt der Chronist dagegen das wahr, was in der Nähe, vor Ort passiert. Der richtige „Herr“ in der Chronik ist nicht der König, sondern der lokale Erbe, und die Aufmerksamkeit des Durchschnittsbewohners des Staates Żywiec richtet sich viel häufiger auf Schädlinge, die den Kohlanbau gefährden, als auf nachfolgende Kriege, Wahlen, Sejm oder Krönungen.

Ein ähnlicher Schlüssel wird in diesem Buch verwendet, in dem die politische Thematik der *Geschichtsschreibung* in einem sehr engen Rahmen diskutiert wird und nur dann erscheint, wenn sie im direkten Zusammenhang mit dem grundlegenden Untersuchungsgegenstand steht. Gemeint ist dabei die Wiedergabe der Lebensrealitäten eines Bewohners einer Kleinstadt (vor allem von Żywiec sowie von den umliegenden Dörfern und Kleinstädten) in der Zeit der ersten polnischen Republik. Der Inhalt der Żywiecer *Geschichtsschreibung* wird im Kontext anderer Quellentexte aus dem Untersuchungszeitraum präsentiert, vor dem Hintergrund der altpolnischen Chroniktradition angesiedelt und mit den Ergebnissen der modernen Forschungen konfrontiert.

Schlüsselwörter: Andrzej Komoniecki, Żywiec, *Geschichtsschreibung*, Chronik, Bräuche, Natur, Krankheit, Recht, Religion

Redaktor: Michał Noszczyk

Projekt okładki: Tomasz Tomczuk

Portret Komonieckiego i rycina zamku na okładce książki pochodzą ze zbiorów Muzeum w Żywcu

Korekta: Marzena Marczyk

Łamanie: Grażyna Szewczyk

Redaktor inicjujący: Przemysław Pieniążek

Copyright © 2020 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

 <https://orcid.org/0000-0002-2851-6119>
Stuchlik-Surowiak, Beata
„Historiej starych” czytanie : człowiek i świat
w „Chronografii albo Dziejopisie Żywieckim”
Andrzeja Komonieckiego / Beata Stuchlik-Surowiak.
- Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego,
2020

ISBN 978-83-226-3924-5
(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-3925-2
(wersja elektroniczna)

<https://doi.org/10.31261/PN.4006>

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Wydanie I. Liczba arkuszy drukarskich: 17,00. Liczba arkuszy wydawniczych: 14,5.
Publikację wydrukowano na papierze offsetowym 90g. PN 4006. Cena 24,90 zł (w tym VAT).
Druk i oprawa: Volumina.pl Daniel Krzanowski, ul. Księcia Witolda 7–9, 71-063 Szczecin